

Asia: 42/00.01.02/2022

Lausuntopyyntö Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategialuonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Miten arvioisitte edustamanne organisaation strategian ja hyvinvointialueen strategialuonnoksen yhteentoimivuutta?

Siuntion kunnan strategiassa on paljon yhtäläisyyksiä hyvinvointialueen strategiaesityksen kanssa, erityisesti tavoitteissa edistää asukkaiden hyvinvointia sekä tukea työntekijöiden osaamista ja työssä jaksamista. Strategialuonnoksessa perustehtävä, järjestämisen periaatteet ja muutoslupaukset on kirjattu selkeästi (s. 4). Etenkin yhteistyön korostaminen perustehtävän hoidossa on kunnille tärkeää. Asiakkaat ovat yhteisiä ja jokainen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen asiakas on jonkin alueen kunnan asukas. Kuntayhteistyön ja siihen liittyvän jatkuvan tiedonvaihdon tärkeyttä voisi korostaa strategialuonnoksessa vielä nykyistä enemmän.

Siuntio on merkittävältä osin haja-asutusalueinen kunta, jossa fyysinen saavutettavuus on keskeinen osa asukkaiden hyvinvointia. Strategian tulee korostaa, että perustason sosiaali- ja terveystalvet säilyvät fyysisesti saavutettavina kaikissa kunnissa. Digitalisaatio ei saa korvata lähipalveluita, vaan sen tulee täydentää niitä. Hyvää on, että perustehtävän linjauksissa todetaan, että "digitaalisen asioinnin kehittämisessä huomioimme myös asukkaat, jotka eivät kykene tai halua käyttää teknologiaa".

Yleisesti ottaen tulee varmistaa, että kunnan ja hyvinvointialueen roolit ja vastuut palveluketjuissa toimivat. Strategiassa tulee edelleen konkretisoida sitä, miten kuntayhteistyötä tullaan käytännössä toteuttamaan.

Siuntion kunta katsoo, että kaksikielisyyden ja pienten kuntien erityispiirteiden huomioiminen on tärkeää. Siuntio on kaksikielinen kunta, ja ruotsinkielisten palveluiden saatavuus on olennainen osa yhdenvertaisuutta. Strategiassa tulee varmistaa, että palvelut ovat saatavilla molemmilla kielillä tasapuolisesti koko alueella.

On erittäin hyvä, että LUVN nostaa esille yhteisen päämäärän eteen työskentelyn (s. 14). Tässä kohden olisi hyvä nostaa esille myös kunnat ja kuntien tietämys alueensa asukkaiden tarpeista. Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyön tiivistämisellä ja tiedontuotannon ja analysoinnin yhtenäistämällä ymmärrys asiakkaiden tarpeista tulee varmasti paremmin huomioitua.

Miten kommentoisitte edustamanne organisaation ja hyvinvointialueen yhteistyön roolia hyvinvointialueen strategialuonnoksessa?

Sinällään Siuntion kunta kannattaa lähtökohtaisesti LUVN:n strategian tavoitteita ja pitää niitä tärkeinä. Niiden toteutuksessa tulee huomioida alueelliset erot, erityisesti pienempien kuntien tarpeet. Lähipalvelujen saavutettavuus, kielten yhdenvertaisuus, ekologinen kestävyys, tiivis yhteistyö kuntien kanssa sekä sopimuspälokuntien toimintaedellytysten turvaaminen ovat avainasemassa strategian onnistumisessa.

Kunta järjestää palvelunsa kunnan alueella, mutta hyvinvointialueen strategialuonnoksessa sanaa lähipalvelu ei mainita kertaakaan. Tätä termiä tulee käyttää strategiassa. Palvelujen uudistamisen kaudella 2026-2029 (s.3) tulisi varmistaa jo esitetyn lisäksi, että palvelut ovat saatavana riittävän lähellä kaikkia Länsi-Uudenmaan asukkaita. Järjestämisen periaatteissa (s. 4) tulee lukea, että palvelut ovat lähellä asukkaita.

Uusien innovaatioiden lisäksi tietojärjestelmien uudistamista ja yhteensopivuutta tulee edistää ja kiihittää. Digitalisointi ja kustannustehokkuus ovat monin tavoin hyviä asioita. Lapsiperheille ja vanhuksille palvelujen turvaaminen lähelle kuntalaista on tärkeää.

Muutoslupauksissa (s. 4) tulisi myös lukea, että kriittiset akuuttipalvelut turvataan kaikissa olosuhteissa riittävän nopeasti. Mitä suurempi etäisyys palveluihin on, sitä hankalampaa on esimerkiksi ambulanssilla ehtiä ajoissa paikalle. Pitkät etäisyydet ovat lisäksi ristiriidassa strategiassa kirjattujen arvojen kanssa (s. 11, vastuullisuus ja kuntien ilmastotavoitteiden saavuttamisen tukeminen).

Myös perustehtävässä (s. 10) tulisi lukea, että jokainen alueen asukas saa tarvitsemansa avun oikea-aikaisesti, yhdenvertaisesti ja riittävän läheltä. Tämä asia on toki kirjattu (s. 11) kuvattaessa hyvinvointialueen vastuullisuus-arvoa: "Ekologinen vastuullisuus tarkoittaa, että tuemme toimintamme kehittämisellä kuntien ilmastotavoitteiden saavuttamista." Siuntiossa liikenteen päästöt ovat suurin ilmastoa kuormittava tekijä (Suomen ympäristökeskuksen tietojen mukaan 34,1% Siuntion CO₂-päästöistä tuli tieliikenteestä vuonna 2023). LUVNin on tuotettava palvelut siuntiolaisille siten, että turhaa palveluiden saavutettavuuteen liittyvää liikkumista voidaan vähentää. Mikäli palvelua ei voida tuottaa Siuntiossa jatkuvana toimintana, tulee pohtia tapoja tuoda palvelut siuntiolaisten luokse tarvelähtöisesti (esim. labrabussi ja erikoislääkärin vastaanottopäivät terveysasemalla). Strategiaan tulisi sisällyttää konkreettisia keinoja, kuten liikkuvat palvelut (esim. labrabussi, erikoislääkärin vastaanottopäivät).

Strategiassa korostetaan yhteistyötä, mutta sen merkitystä kuntien kanssa tulisi vahvistaa erityisesti ennaltaehkäisevässä työssä, nuorten hyvinvoinnissa ja työllisyyden edistämisessä. Kuntien asiantuntemus ja paikallistuntemus ovat keskeisiä tilakysymyksissä, palvelujen suunnittelussa ja arvioinnissa. Osallistavat menetelmät, kuten asukaskyselyt ja yhteiskehittäminen, tulee ulottaa myös pienempiin kuntiin.

Voitte halutessanne kommentoida edustamanne organisaation ja hyvinvointialueen strategisen yhteistyön eri osa-alueita tarkemmin.

Siuntion näkökulmasta strategian onnistuminen edellyttää seuraavien seikkojen vahvempaa huomioimista:

Ennaltaehkäisevä työ nostetaan hienosti esiin yhteistyön muotona. Kuten todettua, järjestämisen periaatteissa olisi tärkeää nostaa esille myös se, että palvelut tulee järjestää lähellä asukkaita. Mm. opiskeluhuollon osalta tämä on kirjattu jo oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (9 § 3 mom). Palvelujen uudistamisen strategian muutoslupauksiin tulee kuitenkin vielä kirjata, miten kehityssuunta ennaltaehkäisevien palveluiden painottumisesta toteutuu kussakin muutoslupauksessa.

Siuntion kunta katsoo, että lasten ja nuorten palveluiden lisääminen ensimmäiseksi muutoslupaukseksi (s. 22) on erittäin hienoa. Kunnan toiminnan näkökulmasta oppilas- ja opiskeluhuollossa järjestämisvastuu opiskeluhuollosta on jaettu opetuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen kesken siten, että opiskeluhuollosta muodostuu toimiva ja yhtenävä kokonaisuus. Yhteistyö kuntien kanssa on hyvä nostaa strategiassa myös tässä kohdassa esille. Esimerkiksi uuden digitaalisen hyvinvointikyselyn tuominen jo olemassa olevien erilaisten kyselyjen rinnalle vaatii keskusteluja koulutuksen järjestäjien kanssa, jos kyselyn järjestelyissä tarvitaan koulutuksen järjestäjien apua. Tällaisessa tapauksessa asiaa ei voida yksipuolisesti kirjata LUVNin strategiaan nykyisen kaltaisessa muodossa.

Muutoslupaus omalääkärimallin luomisesta on tervetullut (s. 23). Omalääkäreiden palkkaus- ja palkkiomalleihin sisällytetään kannustimet, jotka parantavat tuottavuutta ja hoidon laatua sekä jatkuvuutta. Omalääkärijärjestelmä on paitsi taloudellisesti edullinen, mutta myös potilaiden ja asiakkaiden kannalta parempaa luottamusta herättävä järjestelmä. Nykyisin yhdellä asiakkaalla saattaa olla monen lääkärin kirjauksia eikä välttämättä esimerkiksi lääkemääräyksistä kunnollista kokonaisarviota. Tämä ei lisää asiakkaiden luottamusta näihin palveluihin. Palkkiomalli sekä vaikuttavuuden ja asiakastyytyväisyyden seuranta tulee suunnitella ennen mallin käyttöönottoa erittäin huolellisesti, jotta tavoiteltavat vaikutukset saavutetaan. Omalääkärimallia kehitettäessä on tärkeää varmistaa, että kehittämistyöhön osallistuvat myös muut keskeiset ammattiryhmät, kuten hoitajat ja sosiaalialan ammattilaiset, jotta malli tukee moniammatillista yhteistyötä ja vastaa kokonaisvaltaisesti asiakkaiden tarpeisiin.

Kotona asumisen turvallisuuden lisääminen (s. 24) on tavoitteena erinomainen. Kotona asuminen ei voi kuitenkaan aina olla lähtöoletus eikä ainakaan säästökeino, vaan asiassa tulee kuunnella ja kunnioittaa asiakkaan ja hänen omaistensa toiveita ja näkemyksiä. Kotona asumisen tuen

vahvistamistoimien rinnalla tulee tutkia myös yhteisöllisen asumisen kehittämisen vaihtoehtoja. Myös kunnat tukevat kotona asumista omilla toimillaan, joten vuoropuhelu kunnan kanssa ja toimintojen kuvaaminen käytännönläheisesti on tärkeää, jotta niukat resurssit voidaan kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti.

Myös asiakaspolkujen asiakaslähtöisyys ja sujuvuus (s. 25) on myös erinomainen tavoite. Valinnanvapautta olennaisempaa on se, että asiakas tai potilas voi vaikuttaa hoitoon ja hoivaan. Erittäin kannatettavaa on, että yhdessä eri toimijoiden kanssa palvelut saataisiin yhteensovitetuiksi siten, että palvelujen käyttäjä ei huomaisi siirtymistä palvelujen järjestäjältä toiselle. Sivistyslautakunnan osalta tämä tarkoittaa etenkin raja-aitojen pienentämisestä kunnan hyvinvointipalveluiden ja hyvinvointialueen välillä.

Kuudes muutoslupaus "Kriittiset palvelut toimiviksi kaikissa olosuhteissa" on erittäin tärkeä. Pelastustoiminnan järjestämistä ja toteuttamista ja valmius- ja varautumissuunnittelua tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä kuntien ja muiden paikallisten sidosryhmien kanssa. Tämä välttämätön yhteistyö tulee kirjata selkeästi strategiaan.

Pelastustoiminta on keskeinen osa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vastuualueetta. Erityisesti pienemmissä kunnissa sopimuspalokunnat ovat konkreettisesti elintärkeä osa alueellista pelastustoimintaa. Siuntiossa sopimuspalokunta on ensimmäisenä paikalla kiireellisissä pelastustehtävissä, mikä tekee niiden roolista kriittisen pelastustoimen vasteajan ja kattavuuden kannalta. Strategiassa tulee tunnistaa ja arvostaa sopimuspalokuntien merkitys, varmistaa niiden toimintaedellytykset sekä huomioida ne osana pelastustoimen kokonaisuutta.

Strategiassa tulisi olla oma osio, jossa kuvataan pelastustoimen perustehtävät, tavoitteet ja kehittämissuunnat. Tämä sisältää riskienhallinnan, valmiuden ylläpitämisen ja yhteistyön muiden viranomaisien kanssa. Pelastustoimi on osa kriittisiä palveluita, joiden tulee toimia kaikissa olosuhteissa. Strategiassa on tärkeää huomioida vasteajat, henkilöstöresurssit ja alueellinen kattavuus.

Valmius- ja varautumissuunnittelussa tulee tehdä tiivistä yhteistyötä kuntien ja paikallisten sidosryhmien kanssa, ja tämä yhteistyö tulee kirjata strategiaan. Erityisesti pelastustoimi, mutta yleisesti hyvinvointialueen koko palveluntuotanto osallistuvat aktiivisesti alueelliseen valmius- ja varautumissuunnitteluun. Strategiassa tulee korostaa yhteistyötä kuntien ja paikallisten toimijoiden kanssa sekä kriisiviestinnän ja harjoitustoiminnan kehittämistä.

Mitä muuta haluaisitte kommentoida tai kysyä hyvinvointialueen strategialuonnokseen liittyen?

Siuntion kunnan tietojen mukaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen päättäjiltä on pyydetty lausunnot viikkoa ennen kuntien lausuntojen deadlinea. Siuntion kunta pitää tätä erikoisena ratkaisuna ja se herättää väkisin kysymyksen kunnan lausuntojen tosiasiallisesta painoarvosta prosessissa.

Päätösote on toimitettu erillisesti sähköpostilla luvn-kirjaamoon 16.9.2025 / Siuntion kunta Niko Kannisto

Kannisto Niko
Siuntion kunta - Kunnanhallitus 15.9.2025